

Хмельницька
міська рада

24
ВЕРЕСНЯ
2021

ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

МІСТО ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ В КОНТЕКСТІ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

ДО 590-РІЧЧЯ
ВІД ПЕРШОЇ
ПИСЕМНОЇ ЗГАДКИ
ПРО МІСТО

*Хмельницька міська рада
Управління культури і туризму Хмельницької міської ради
Централізована бібліотечна система
Хмельницької міської територіальної громади
Хмельницький обласний краєзнавчий музей
Хмельницька обласна і міська організації
Національної спілки краєзнавців України*

*590-річчю першої писемної згадки про
місто Хмельницький*

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ
ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«МІСТО ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ
В КОНТЕКСТІ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ»**

Хмельницький
2021

УДК 94 (477.43-25)
М 65

Рекомендовано до друку Вченою радою
Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України
Протокол №5 від 16.08.2021 р.

Редакційна колегія:

Баженов Лев Васильович, доктор історичних наук, професор (голова); **Єсюнін Сергій Миколайович**, кандидат історичних наук (співголова, відповідальний редактор); **Адамський Віктор Романович**, кандидат історичних наук; **Блажєвич Юрій Іванович**, кандидат історичних наук; **Дячок Валерій Васильович**, кандидат історичних наук; **Місінкевич Леонід Леонідович**, доктор історичних наук, професор; **Олійник Юрій Васильович**, кандидат історичних наук.

Рецензенти:

Григоренко Олександр Петрович, доктор історичних наук, професор.
Трембіцький Анатолій Михайлович, доктор історичних наук, старший науковий співробітник.

М 65 Матеріали Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції «Місто Хмельницький в контексті історії України» / Ред.кол. Баженов Л.В. (голова), Єсюнін С.М. (співголова, відповід. редактор) та ін. — Хмельницький : ФОП Стрихар А.М., 2021. — 534 с.

Збірник містить матеріали Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції «Місто Хмельницький в контексті історії України», яка відбулась 24 вересня 2021 року та присвяченої 590-ї річниці першої писемної згадки про місто Хмельницький. Матеріали друкуються в авторській редакції.

© Автори публікацій, 2021

<i>Айвазян О.Б., Прокопчук В.С.</i> БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА В М. ХМЕЛЬНИЦЬКОМУ У 50-І РОКИ ХХ СТ.	152
<i>Синиця Н.М.</i> СПЕЦФОНД ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСНОЇ БІБЛІОТЕКИ ЯК ПРОЯВ ПОЛІТИЧНОЇ ЦЕНЗУРИ	161
<i>Марценюк В.В.</i> ДЕРЖАВНОМУ ПІДПРИЄМСТВУ «НОВАТОР» – 55 РОКІВ	166
<i>Слободянюк П.Я.</i> ХМЕЛЬНИЦЬКОМУ ТРОЛЕЙБУСНОМУ РУХОВІ – 50 РОКІВ!	171
<i>Матвеев А.Ю., Гоменюк О.М., Шведовська Марія.</i> ХМЕЛЬНИЦЬКА СЕРЕДНЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ШКОЛА І–ІІІ СТУПЕНІВ № 18 ім. В. М. ЧОРНОВОЛА: НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ІЗ УКРАЇНСЬКИМИ ТРАДИЦІЯМИ	178
<i>Слободянюк П.Я.</i> ЕСТАФЕТА ВОГНЮ ХХІІ ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГОР 1980 Р. У ХМЕЛЬНИЦЬКОМУ (СПОГАДИ ГОЛОВНОГО РЕЖИСЕРА КУЛЬТУРНОЇ ПРОГРАМИ СУПРОВОДУ ВОГНЮ ОЛІМПІАДИ-80 У М.ХМЕЛЬНИЦЬКОМУ).....	186
<i>Манзюк С.М.</i> ЛЕЗНЕВО: ВІД МАЛЕНЬКОГО СЕЛА ДО МІКРОРАЙОНУ ОБЛАСНОГО ЦЕНТРУ	189
<i>Сінькова С.В.</i> «СЛОВО ЄДНАЄ!»: ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ МІСЬКИЙ ЛІТЕРАТУРНИЙ ФЕСТИВАЛЬ ОБ'ЄДНУЄ УКРАЇНЦІВ	
<i>Міхалевський В.Ц.</i> ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ АЛЬМАНАХ «ПІВДЕННИЙ БУГ»	203
<i>Івахова К.П.</i> МУЗИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МІСТА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО (СТРУКТУРНО-ФАКТОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ)	209
<i>Сердуніч Л.А.</i> ФІРМОНІМИ НА ВУЛИЦЯХ ХМЕЛЬНИЦЬКОГО	216
РОЗДІЛ 2.	
Хмельницька область: історія краю	223
<i>Бакалець О.А., Лемків В.А., Бакалець О.А.</i> НОВІ ЗАХІДКИ РИМСЬКИХ МОНЕТ І–ІІІ СТ. Н.Е. НА ТЕРИТОРІЇ СІЛ ТЕРЕШІВЦІ, РЕДВЕНЦІ, МОЛОМОЛІНЦІ, ГНАТІВЦІ ХМЕЛЬНИЦЬКОГО РАЙОНУ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	223
<i>Семенчук С.О., Нечитайло П.О.</i> НОВІТНІ ДОСЛІДЖЕННЯ КАМ'ЯНОГО АНТРОПОМОРФА З ЛІТОПИСНОГО ГУБІНСЬКОГО ГОРОДИЩА	238
<i>Старенький І.О., Болтанюк П.А.</i> ПОХОВАННЯ № 2 З БАКОТСЬКОГО СКЕЛЬНО-ПЕЧЕРНОГО МОНАСТИРЯ	245
<i>Демидко С.Ю.</i> ГЕНЕЗИС ТОРГІВЕЛЬНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ТА МИТНИХ ВІДНОСИН НАСЕЛЕННЯ ВОЛИНИ ТА ПОДІЛЛЯ У 6 ТИС. ДО Н.Е. – 16 СТ. Н.Е.	256
<i>Рева Л.Г.</i> ПЕРЕСОПНИЦЬКЕ ЄВАНГЕЛІЄ – САКРАЛЬНИЙ СКАРБ УКРАЇНИ	283
<i>Коржик С.А.</i> ГРАФИ МОРКОВИ В ІСТОРІЇ ЛЕТИЧІВЩИНИ	289
<i>Скрипник А.Ю.</i> СТАНОВИЩЕ ТА РОЗВИТОК МЕДИЦИНИ НА ПОДІЛЛІ НАПРИКІНЦІ ХVІІІ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.	295

тверджена Програма підтримки книговидання та читацької культури у Хмельницькій міській територіальній громаді на 2021-2025 роки «#Щодня читай українською». Програма розрахована на п'ять років, її мета – популяризація української книги, зокрема видань хмельницьких авторів, розширення читацької аудиторії, підтримка міських бібліотек і якісне поповнення фондів книгозбірень.

Отже, «#Щодня читай українською» продовжує напрацьоване та створювати-ме умови для формування читацької культури, підвищення культурного, професійного та інтелектуального рівня мешканців громади.

Програмою передбачено проведення міського літературного фестивалю «Слово єднає!» у 2021 році, який стане для фесту ювілейним, адже ця літературна подія відбудеться у місті Хмельницькому вже вп'яте. Хмельницький – один з небагатьох обласних центрів, які організовують у свій день народження таку потужну та цінну літературну програму. За роки проведення «Слово єднає!» Остав своєрідною літературною візитівкою міста.

Фестиваль є культурно-просвітницькою подією, покликаною об'єднати зусилля творчих осередків у розбудові єдиної незалежної України, сприяти популяризації кращих зразків сучасного літературного й інших видів мистецтва діячів Хмельницького та учасників з інших міст і громад країни.

Джерела та література:

1. «Слово єднає!»: літ.-публіц. альманах. №1, 2018 / Хмельницька міська рада, Управління культури і туризму, Хмельниц. міська ЦБС ; [редкол.: В. А. Захар'єв [та ін.] ; відп. за вип. Т. С. Козицька ; ред.-уклад.: Т. С. Козицька, В. Ц. Міхалевський]. – Хмельницький : Цюпак А. А., 2018. – 312 с.
2. «Слово єднає!»: літ.-публіц. альманах. №2, 2020 / Хмельниц. міськрада, Управління культури і туризму, Хмельниц. міська ЦБС ; [редкол. В. А. Захар'єв [та ін.] ; відп. за вип. Т. С. Козицька ; ред.-уклад.: Т. С. Козицька, В. Ц. Міхалевський ; від. за вип. Т. С. Козицька]. – Житомир: Євенок О. О., 2020. – 316 с.
3. Хмельницька міська централізована бібліотечна система пам'яті [Електронний ресурс] : офіц. вебсайт / Хмельницька міська централізована бібліотечна система пам'яті. – Електрон. дані. – Хмельницький. [2021]. – Режим доступу: <https://www.cbs.km.ua/> (дата звернення : 04.06.2021). – Назва з екрана.

Міхалевський В.Ц.

м. Хмельницький

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ АЛЬМАНАХ «ПІВДЕННИЙ БУГ»

У статті розглядаються передумови створення та видання у Хмельницькому літературно-мистецького альманаху «Південний Буг». Альманах виходить двічі на рік завдяки програмі підтримки книговидання місцевих авторів та популяризації української книги на 2018-2020 роки «Читай українською». Готують журнал Хмельницька обласна організація Національної спілки письменників України (НСПУ), Хмельницька міська організація НСПУ, Хмельницька міська рада.

Ключові слова: альманах «Південний Буг», «Читай українською», Національна спілка письменників України, «Слово єднає!», Хмельницька міська центральна бібліотечна система.

Із 2018 року з міського бюджету Хмельницького розпочалося фінансування не тільки закупівлі книжок місцевих письменників і літераторів (це практикується з 2002 року), а й видання книг та збірників. Хмельницька міська програма підтримки книговидавання місцевих авторів та популяризації української книги на 2018-2020 роки «Читай українською» розроблена в руслі урядової Концепції державної політики щодо розвитку національних видавничої справи та популяризації читання. Нею передбачається як сприяння книговидаванню й розповсюдженню книг, так і поповнення бібліотечних фондів періодикою і книгами хмельничан. Вже в червні 2018 року програму позитивно оцінили учасники обласного громадського форуму «За українську мову», а деякі міські ради на її прикладі підготували власні програми.

Програма дозволила Хмельницькій організації Національної спілки письменників України започаткувати альманах-журнал «Південний Буг». Два випуски у 2018 році загальним тиражем 600 примірників послужили найрезонанснішою популяризацією програми «Читай українською» (за цією ж програмою видаються альманахи «Медобори» обласного осередку Всеукраїнської творчої спілки «Конгрес літераторів України» та «Літературна громада» міської літературної спілки «Поділля»). Крім того, за кошти в рамках програми «Читай українською» проведено фінансовано видання збірки творів учасників міського літературного фестивалю «Слово єднає!» (по триста примірників у 2018 та 2020 роках) [10].

Участь письменників у виданнях за програмою «Читай українською» – це тільки видима читачам грань нашої діяльності, – зауважив голова Хмельницької міської організації Національної спілки письменників України Віталій Міхалевський. – Сам процес творення поглинає чимало душевних, психічних і фізичних зусиль. Письменник потребує вражень і спостережень і, як правило, отримує їх, витрачаючи власні кошти й ресурси. Тому ми пропонуємо передбачити можливість організації творчих десантів в інші регіони, у міста, розташовані над Південним Бугом. Та й творче збагачення було б повнокровнішим, якби місто на кілька днів приймало письменницькі групи з інших регіонів [1].

Ділове і творче співробітництво обласної організації НСПУ Петро Маліш. – За роботу, – робить висновок голова обласної організації НСПУ Петро Маліш. – Задовольнивши свої амбіції бути надрукованими, письменники отримали стимул до написання нових творів. А такі видання як «Південний Буг» вже стали візитівкою міста і їх випуск необхідно продовжувати. Важливу роль у формуванні духовності відіграють книги про героїчну боротьбу українського народу за незалежність, про історію України та краю [9].

В лютому 2018 року першими «Південний Буг» побачили студенти-філологи Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії на представленні журналу в обласному літературному музеї та читачі центральної міської бібліотеки. Саме в головній читальні міста відбулася презентація періодичного видання – один із заходів вшанування героїв Революції гідності. Участь у ній взяв міський голова Олександр Симчишин, письменники на чолі зі своїми обласним та міським очіль-

Петро Малішем та Віталієм Міхалевським, вдова Почесного громадянина міста Хмельницького Олександра Бойка Світлана. Альманах поєднав твори 33-х авторів. Це проза і поезія, документальна хроніка у стилі та в Хмельницького. Розпочинається видання поточним маршротом загиблих міста Хмельницькому. Кольорові світлини Сергія Аниськова, що увійшли до альманаху, нагадують читачам події чотирирічної часової відстані. Інтерв'ю, що захоплюють, оповідання, поезії, документальні статті закликають усіх, хто візьме для читання «Південний Буг», – зазначив у вступному слові Хмельницький міський голова Олександр Симчишин.

Вийти першого номера літературного часопису став можливим завдяки коштам громади обласного центру – Хмельницька міська рада заклала у бюджеті фінансування міських спілок письменників і літераторів. Символічно, що презентація журналу «Південний Буг. №1» відбулася у дні вшанування річниці Героїв Небесної Сотні. І опубліковані в альманасі твори присвячені учасникам Революції Гідності та захисникам України у гібридній війні, нав'язаній Україні. На обкладинці – фото пам'ятника авторства Миколи Мазура «Молитва за Небесну сотню», який був відкритий у 2017 році до Дня Незалежності на вулиці Героїв Майдану. Тоді перед хмельничанами виступив міський голова Олександр Симчишин [2]: «Автограф цього унікального проекту став незабутнім Микола Мазур (1948-2015). Скульптор у майстерні говорив при нашій зустрічі, що після молитви Папи Римського за Україну його дуже вразив епізод. Випустивши голубів, як символ миру, мільйони телеглядачів стали свідками знакового дива – нападу ворони на голуба. Це і лягло в основу ідеї пам'ятника: подоланий хижак падає в безодню, а голуб злітає вгору. Так і загиблі Майдану, не скорившись озброєним бандюганам, впали смертю заради майбутнього України, світлим душами злетівши у небо. Не судилось бачити свою мрію-творіння Миколі Івановичу – передчасно відлетів у вічність. Але макет Майдану реалізували його діти – молоді художники і скульптори: зять Роман Албул, син Богдан і донька Оксана Мазури.

Здавна місто Хмельницький (Проскурів, Плоскирів) народжувало героїчних і талановитих людей. Хмельничани пишаються ними, досліджують незаслужено забуті та заборонені ворожими владами імена, звеличують їх у художньому слові. Ця історико-літописна традиція триває до сьогодні. І так повинно бути, позаяк без Духовності та Пам'яті молода людина сліпне душею. Одна з яскравих сторінок – Революція Гідності та Герої «Небесної Сотні». Цій темі присвячено перший номер новоствореного міського альманаху «Південний Буг». Із трепетом у серці читав твір за твором, вдивлявся у світлини – і поставали в уяві буремні дні. По суті, всі ми були учасниками тих подій. Бо саме на барикадах народилася Свобода. Саме Майдан змінив українців. Саме спалах Духу вів до протистояння хамству, брехні, корупції, казнокрадству, криміналітету влади й бізнесу. І саме об'єднуюча сила заявила одноголосно до захисту наших дітей і нашого майбутнього. Про це також нагадують читачам журналу автори спогадів, публіцистичних роздумів, світлини. Справді, проявляючи небачену стійкість, мужність, жертвуючи власним життям, українці не потерплять диктатури та зневаги до свого народу. Історично та ментально ми – європейці. І повинні робити все від нас залежне, щоб за рівнем життя та свідомості бути на одному шаблі з іншими європейськими державами. Редколегія на сторінках альманаху віддала шану загиблим героям-хмельничанам.

Упевнений, що захоплюючі повісті, оповідання, поезії, документальні статті зацікавлять усіх, хто візьме для читання «Південний Буг».

Другий номер альманаху «Південний Буг» презентувався у вересні 2018 року в центральній бібліотеці ХМ ЦБС в рамках заходів по відзначенню Дня міста Хмельницького. Альманах уміщує розмаїття літературних творів: повісті, оповідання, новели, образки, мініатюри, класичні та модерні поезії. Окремий розділ надано «Молодій музі», не забуто про гумор і сатиру, дослідницькі та критичні статті й рецензії.

Основна й актуальна тема номера – українська мова в контексті історії та сьогодення. Зокрема, Хмельницького обласного громадського форуму «За українську мову!», що відбувся в червні 2018 року та був організаційно підтриманий міським радою, і став першим у регіонах України після загальноукраїнського травневого форуму, ініційованого Всеукраїнським товариством «Просвіта» імені Тараса Шевченка.

Вихід третього випуску альманаху «Південний Буг» був приурочений до Дня Героїв – 23 травня 2019 року. Книга містить твори 45 авторів, має 10 розділів загальним обсягом 214 сторінок. Перший розділ – публіцистичні нариси під загальною назвою «Приймасмо бій!»: герої війни на Донбасі – почесні громадяни міста Хмельницького (автор – Михайло Цимбалюк), присвячений Почесним громадянам міста – воїнам АТО, професійним і призваним із запасу. Також є розділи «Поезія» (поезія членів НСПУ), «Наші гості» (автори із Ізраїлю, Білорусі, Тернопільщини, Херсонщини), «Нові імена» (автори-позаспівчани з певним творчим доробком, але вперше друкуються у «Південному Бузі»), «Молода муза» (твори школярів-учасників літературної студії при Хмельницькому обласному літературному музеї), «У пам'яті назавжди» (твори авторів, які відійшли у вічність), «Слово про слово» (літературна критика), «Красназнавство» (дослідження кам'янець-подільського красназвця про життя подільської національної еліти у 14-17 ст.), «Для дітей» (проза та вірші для дітей).

Третій випуск «Південного Бугу» засвідчив, що видання склалося. Більшість авторів – митці із Хмельницького. У презентації взяли участь: Олександр Симчишин – Хмельницький міський голова, Петро Маліш – голова Хмельницької обласної організації НСПУ, Віталій Міхалевський – голова Хмельницької міської організації НСПУ, Ольга Саліпа – одна з авторів альманаху, прес-секретар Хмельницького міського голови, дружина загиблого Почесного громадянина міста Хмельницького Сергія Саліпи. В альманасі представлено нові твори письменників міста та області, майстрів слова з інших країв. Окремий розділ присвячено літературній молоді. Мають місце спогади про тих, кого вже немає серед живих, дослідницькі матеріали, критичні статті й рецензії.

У вересні 2019 року напередодні Дня міста Хмельницького і в рамках Хмельницького міського літературного фестивалю «Слово єднає!» у читальному залі центральної бібліотеки Хмельницької міської централізованої бібліотечної системи відбувалася презентація четвертого альманаху Хмельницької обласної організації Національної спілки письменників України, Хмельницької міської організації Національної спілки письменників України, Хмельницької міської ради «Південний Буг». Митців об'єднало не тільки слово, а й річка Південний Буг. Вона починається у Хмельницькій області біля села Холодець Волочиського району.

протікає через Хмельницьку, Вінницьку, Кіровоградську, Миколаївську області. На зворотній стороні обкладинки альманаху є вибрані світлини Південного Бугу: біля села Холодець річку ще можна перестрибнути, у Хмельницькому вона набрала сили, у Вінниці стала потужною, а в Миколаєві по Південному Бугу ходять великі кораблі.

Книга містить твори 57 авторів, має коротку інформацію про Хмельницькі обласну і міську організації НСПУ, довідкові відомості про річку Південний Буг та 10 розділів художніх творів загальним обсягом 256 сторінок. Перший і другий розділи – проза та поезія подільських письменників, членів НСПУ. Здебільшого, це нові твори різних жанрів: історичні, психологічні, філософські.

Завдання цього числа альманаху – познайомити читачів з творчістю наших письменників-побратимів із областей, де протікає річка Південний Буг. Тому у розділ «З берегів Південного Бугу» включено твори майстрів слова з Вінницької та Миколаївської областей. Також багато місця надано молодим авторам – розділи «Нові імена» та «Молода муза» (твори школярів-учасників літературної студії при Хмельницькому обласному літературному музеї та учасників обласного молодіжного літературного конкурсу 2019 року).

Вже традиційно в альманасі присутні розділи: «Незабутні» (твори авторів, які відійшли у вічність, та спогади про них), «Літературні дослідження», «Гумор», «Для дітей» (проза та вірші для дітей).

Цікавими є світлини на обкладинці альманаху: на титульній стороні – Скульптурна композиція у Хмельницькому «Пісні землі Подільської» («Віра, Надія, Любов»), автор Микола Мазур; на зворотній стороні – світлини Південного Бугу.

Презентація вперше проводилася одночасно в трьох бібліотеках – Хмельницькій центральній міській бібліотеці, Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. К.А.Тімірязєва, Миколаївській центральній міській бібліотеці ім. М.П.Кропивницького. Спілкування було організовується через скайп-зв'язок, в бібліотеках Вінниці і Миколаєва були присутні автори публікацій «Південного Бугу» №4.

П'ятий і шостий номери «Південного Бугу» вийшли під однією обкладинкою. Враховуючи особливості дотримання санітарних обмежень, пов'язаних з небезпекою поширення коронавірусу, презентація проходила в онлайн-режимі на платформі zoom. Альманах приурочено 40-річчю створення Хмельницької обласної організації НСПУ. В альманасі представлено нові твори письменників Хмельницького та області, майстрів слова з інших міст. Окремі розділи присвячено літературній молоді та гостям. Мають місце спогади про тих, кого вже немає серед живих, а також дослідницькі матеріали, гумор, твори для дітей.

Отже, вихід щорічних номерів «Південного Бугу» засвідчує, що видання склалося, стало систематичним, потрібним для нашого міста і області. Традиційно, згідно рішення Координаційної ради по закупівлі книжкової продукції місцевих авторів 45 примірників кожного випуску «Південного Бугу» передаються у фонди Хмельницької міської ЦБС та по 10 примірників до «Бібліотечки воїна АТО». Також на сайті Хмельницької міської централізованої бібліотечної системи можна ознайомитися з електронними версіями журналу [2-6].

Наразі дію програми підтримки книговидавництва місцевих авторів та популяризації української книги продовжено на 2021-2025 роки і вона має назву «Щодня#читай українською».

Джерела та література:

1. Міхалевський В. Українським словом об'єднані // Слово Просвіти. – Київ, 2019. № 42. – 17-23 жовт. – С. 5.
2. Південний Буг: літ.-публіц. альм., №1. [Електронний ресурс] / Ред. кол. Маліш П. І. (укладач), Горбатюк В. І., Ромасюков А. Є. та ін. – Хмельницький: ФОП Словіцький, 2018. – 186 с.: іл. // Хмельницька міська централізована бібліотечна система [Ресурси бібліотек: повні тексти]. – Режим доступу до журн.: https://www.cbs.km.ua/index.php?dep=38&w=show_glosary&dep_up=72&dep_cur=321&glosary_id=114
3. Південний Буг: літ.-публіц. альм., №2. [Електронний ресурс] / Ред. кол. Маліш П. І. (укладач), Горбатюк В. І., Ромасюков А. Є. та ін. – Хмельницький: ФОП Цюпак, 2018. – 176 с.: іл. // Хмельницька міська централізована бібліотечна система [Ресурси бібліотек: повні тексти]. – Режим доступу до журн.: https://www.cbs.km.ua/index.php?dep=38&w=show_glosary&dep_up=72&dep_cur=321&glosary_id=118
4. Південний Буг: літ.-публіц. альм., №3. [Електронний ресурс] / Ред. кол.: Горбатюк В.І. (укладач), Маліш П.І., Міхалевський В.Ц. (укладач), Ромасюков А.Є. та ін. – Хмельницький: ФОП Цюпак, 2019. – 214 с.: іл. // Хмельницька міська централізована бібліотечна система [Ресурси бібліотек: повні тексти]. – Режим доступу до журн.: https://www.cbs.km.ua/index.php?dep=38&w=show_glosary&dep_up=72&dep_cur=321&glosary_id=134
5. Південний Буг: літ.-публіц. альм., №4. [Електронний ресурс] / Ред. кол.: Горбатюк В.І. (укладач), Маліш П.І., Міхалевський В.Ц. (укладач), Ромасюков А.Є. та ін. – Хмельницький: ФОП Цюпак, 2019. – 256 с.: іл. // Хмельницька міська централізована бібліотечна система [Ресурси бібліотек: повні тексти]. – Режим доступу до журн.: https://www.cbs.km.ua/index.php?dep=38&w=show_glosary&dep_up=72&dep_cur=321&glosary_id=155
6. Південний Буг: літ.-публіц. альм., №5-6 [Електронний ресурс] / Ред. кол.: Горбатюк В.І., Маліш П.І., Міхалевський В.Ц. (укладачі), Ромасюков А.Є. та ін. – Хмельницький: ФОП Цюпак, 2020. – 256 с.: іл. // Хмельницька міська централізована бібліотечна система [Ресурси бібліотек: повні тексти]. – Режим доступу до журн.: https://www.cbs.km.ua/index.php?dep=38&w=show_glosary&dep_up=72&dep_cur=156
7. Революція і війна викарбувані у прозі та поезії // Проскурів. – Хмельницький, 2018. № 9. – 1 берез. – С. 15.
8. Салій І. Єднало слово хмельничан // Проскурів – Хмельницький, 2018. № 40. – 4 жовт. – С. 15.
9. Цибалюк М. «Південний Буг, №1»: Видання громади Хмельницького // Актуально для подолян. – Хмельницький, 2018. №8. – 22 лют. – С. 16.
10. Цибалюк М. Читати українською – стимулювати видання і розповсюдження книг // Актуально для подолян. – Хмельницький, 2019. №3. – 17 січ. – С. 13.